

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΕΝΩΠΙΟΝ: Ε. ΕΦΡΑΙΜ, Π.Ε.Δ.

Αρ. Αγωγής: 1322/2021

Μεταξύ:

1. ... Κώστα κ.ά. ως ο επισυνημμένος κατάλογος «Α»
Εναγόντων

v.

1. Γενικού Εισαγγελέα κατά το Σύνταγμα και Νόμο υπεύθυνου για τις πράξεις και ή παραλείψεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, οργάνων, υπουργείων, υπηρετών της
2. ... Ιωάννου, Υπουργού Υγείας
3. Δρος ... Καραγιάννη κ.ά.
ως μελών της Συμβουλευτικής/Επιστημονικής/Επιδημιολογικής Ομάδας
Εναγομένων

Ως τροποποιήθηκε δυνάμει της Δ.25 θ.1(2)

Μεταξύ:

1. ... Κώστα κ.ά. ως ο επισυνημμένος κατάλογος «Α»
Εναγόντων

v.

1. Γενικού Εισαγγελέα κατά το Σύνταγμα και Νόμο υπεύθυνου για τις πράξεις και ή παραλείψεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, οργάνων, υπουργείων, υπηρετών της
2. ... Ιωάννου, Υπουργού Υγείας
3. Δρος ... Καραγιάννη κ.ά.
ως μελών της Συμβουλευτικής/Επιστημονικής/Επιδημιολογικής Ομάδας
Εναγομένων

Αίτηση Εναγόντων ημ. 31.5.21 για Προσωρινά Διατάγματα

Ημερομηνία: 27 Ιουλίου 2021

Εμφανίσεις:

Για τους Ενάγοντες – Αιτητές: κ. Γ. Γεωργιάδης για Γ. Γεωργιάδης & Συνεργάτες ΔΕΠΕ
Για τους Εναγόμενους 1 και 2 – Καθ' ων η Αίτηση: κα Θ. Μαυρομουστάκη με κα Ε. Φλωρέντζου, κα Π. Χαραλάμπους και κ. Χ. Αλεξάνδρου, για Γενικό Εισαγγελέα

Ε Ν Δ Ι Α Μ Ε Σ Η Α Π Ο Φ Α Σ Η

Με την παρούσα Αίτηση οι Ενάγοντες – Αιτητές ζητούν έξι διατάγματα με τα οποία να απαγορεύεται στους Εναγόμενους – Καθ' ων η Αίτηση

- (i) να επιβάλλουν και ή υποχρεώνουν τους Ενάγοντες στην προσκόμιση αρνητικής εξέτασης για την ασθένεια του Covid-19 ή στην κατοχή πιστοποιητικού εμβολιασμού ή αποδεικτικού νόσησης ως προϋπόθεση για την είσοδο και ή παρουσία τους σε διάφορους χώρους, συμπεριλαμβανομένων των χώρων εργασίας και ή εκπαίδευσης τους, και ή για τη συμμετοχή τους σε διάφορες εκδηλώσεις και ή μυστήρια, και ή για την είσοδο τους σε νοσηλευτήρια και ιατρικά κέντρα και ή εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας,
- (ii) να επιβάλλουν και ή υποχρεώνουν τους Ενάγοντες σε υποχρεωτική απαγόρευση της κυκλοφορίας κατά συγκεκριμένες ώρες, καθώς επίσης και
- (iii) να επιβάλλουν και ή υποχρεώνουν τους Ενάγοντες στη χρήση μάσκας σε εσωτερικούς και ή εξωτερικούς χώρους όπου βρίσκονται δύο άτομα και άνω.

Περαιτέρω ζητούν διατάγματα με τα οποία

- (iv) να αναστέλλεται η ισχύς των Διαταγμάτων και ή Πράξεων και ή Κανονισμών και ή Κανονιστικών Διοικητικών Πράξεων που έχουν ήδη εκδοθεί από τους Εναγόμενους και ή υπαλλήλους και ή αντιπροσώπους τους στο πλαίσιο της

πανδημίας Covid-19 και οι οποίοι επιβάλλουν περιορισμούς δικαιωμάτων των Εναγόντων και επεμβαίνουν στα πεδία υγείας, εργασίας, αξιοπρεπούς διαβίωσης, εκπαίδευσης, ελεύθερης διακίνησης και ή προκαλούν δυσμενή διάκριση, χωρίς να έχουν εγκριθεί από τη Βουλή, καθώς επίσης και

(v) να απαγορεύεται η έκδοση τους χωρίς την έγκριση της Βουλής,

μέχρι την τελική εκδίκαση της Αγωγής και ή νεότερης διαταγής του Δικαστηρίου.

Σημειώνεται ότι η Αίτηση καταχωρίστηκε μονομερώς αλλά το Δικαστήριο δεν εξέδωσε οποιοδήποτε διάταγμα μονομερώς και διέταξε την επίδοση της. Επίσης, μετά την επίδοση της Αίτησης σε όλους, η Αίτηση απεσύρθη εναντίον των Εναγομένων 3-11, οπότε παρέμεινε μόνο για τους Εναγόμενους 1 και 2.

Η Αίτηση συνοδεύεται από ένορκη δήλωση της κας ΑΣ (εφεξής «η ΑΣ»), ασκούμενης δικηγόρου στο δικηγορικό γραφείο το οποίο εκπροσωπεί τους Ενάγοντες – Αιτητές. Σε αυτή η ΑΣ βασικά ισχυρίζεται ότι τα Διατάγματα τα οποία έχουν εκδοθεί είναι παράνομα καθότι πρόκειται για Κανονιστικές Διοικητικές Πράξεις οι οποίες είτε έπρεπε να τύχουν της έγκρισης από τη Βουλή είτε να εκδίδονταν κατόπιν κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης σύμφωνα με το άρθρο 183 του Συντάγματος, καθώς επίσης και επειδή παραβιάζουν κατά τρόπο δυσανάλογο και που προκαλεί δυσμενή διάκριση βασικά ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στα άρθρα 7-9, 11, 13-15, 18, 20, 21, 25 και 28 του Συντάγματος και παραβιάζουν τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Συμβάσεις. Σύμφωνα με την ΑΣ, οι Ενάγοντες έχουν υποστεί ζημιές, τόσο σε οικονομικό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο, ενόψει της μείωσης των εισοδημάτων τους και λόγω του περιορισμού διακίνησης τους εντός της Δημοκρατίας. Η ΑΣ παρουσιάζει Έκθεση-Αναφορά από τον επιδημιολόγο Δρα ΕΣ προς υποστήριξη της θέσης ότι τα επιβαλλόμενα μέτρα δεν είναι αποτελεσματικά και είναι δυσανάλογα σχετικά με τον επιδιωκόμενο σκοπό τους.

Οι λόγοι ένστασης εστιάζονται στα ακόλουθα:

- 1) Το Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία και ή εξουσία να εκδικάσει την παρούσα Αίτηση.
- 2) Η έκδοση των αιτούμενων διαταγμάτων παραβιάζει την αρχή της διάκρισης των εξουσιών.

- 3) Το Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία να ελέγξει τα Διατάγματα και ή τα ληφθέντα μέτρα τα οποία είναι καθόλα νόμιμα και ή ενδύονται από το τεκμήριο της νομιμότητας και της συνταγματικότητας.
- 4) Οι Αιτητές εγείρουν πολύπλοκα συνταγματικά θέματα και ή θέματα ορθής εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου τα οποία δεν εξετάζονται στα πλαίσια έκδοσης προσωρινών διαταγμάτων.
- 5) Κάποιοι εκ των Αιτητών έχουν αποταθεί στο Δικαστήριο για παρόμοιες θεραπείες και συνεπώς η Αίτηση αποτελεί κατάχρηση δικαστικού χρόνου και ή κατάχρηση και ή πολλαπλότητα δικαστικών διαδικασιών.
- 6) Οι Αιτητές δεν νομιμοποιούνται να καταχωρούν λαϊκή αγωγή (*actio popularis*).
- 7) Κάποιοι εκ των Αιτητών δεν νομιμοποιούνται να εγείρουν την Αγωγή καθότι δεν αποκαλύπτεται η ιδιότητα τους σε σχέση με τους ανήλικους και ή δεν εκπροσωπούνται και από τους δύο γονείς.
- 8) Τα αιτούμενα διατάγματα είναι γενικά, αόριστα και ασαφή και οι Αιτητές δεν διευκρινίζουν ποιων ατομικών δικαιωμάτων είναι φορείς για να δύναται να αποφασίσει το Δικαστήριο επί τυχόν παραβίασης αυτών.
- 9) Τα αιτούμενα διατάγματα δεν δύνανται να εκδοθούν στον βαθμό που αφορούν μελλοντικές και ή μη προβλέψιμες ενέργειες.
- 10) Άνευ βλάβης των ανωτέρω, τα αιτούμενα διατάγματα δεν δύνανται να εκδοθούν εναντίον του Εναγομένου 2 καθότι λανθασμένα ενάγεται υπό την προσωπική του ιδιότητα.
- 11) Δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 32 του Ν.14/60 για την έκδοση των αιτούμενων διαταγμάτων.
- 12) Η νομική βάση της Αίτησης είναι λανθασμένη και ή ελλιπής.
- 13) Άνευ βλάβης των ανωτέρω, τυχόν έκδοση των αιτούμενων διαταγμάτων θα παραβιάζει το Σύνταγμα και ή τον Νόμο και ή θα παραβλέπει και ή θα παραβιάζει δυσμενώς τα συμφέροντα του συνόλου των πολιτών της Δημοκρατίας και ή το δημόσιο συμφέρον και ή τη δημόσια υγεία και ή θα παραβιάζει τη θετική υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει το δικαίωμα στη ζωή.
- 14) Άνευ βλάβης των ανωτέρω, τα προσβαλλόμενα μέτρα λήφθηκαν στη βάση της αρχής της αναλογικότητας και λαμβάνοντας υπόψιν το δημόσιο συμφέρον και τη δημόσια υγεία των πολιτών της Δημοκρατίας.

15) Η λήψη νέων Διαταγμάτων και η έκδοση του ΕΚ2021/953 καθιστούν άνευ αντικειμένου την έκδοση των αιτούμενων διαταγμάτων.

Η ένσταση συνοδεύεται από ένορκη δήλωση του κ. ΑΑ (εφεξής «ο ΑΑ»), ο οποίος είναι Ανώτερος Διοικητικός Λειτουργός στο Υπουργείο Υγείας και ανάμεσα στα καθήκοντα του περιλαμβάνεται ο χειρισμός δικαστηριακών υποθέσεων κατά αποφάσεων και ενεργειών του Υπουργείου Υγείας και των Υπηρεσιών που υπάγονται σε αυτό. Ο ΑΑ ουσιαστικά επαναλαμβάνει και αναλύει τους λόγους ένστασης. Ειδικότερα αναφέρει ότι η έκδοση των Διαταγμάτων ήταν αποτέλεσμα της αδήριτης ανάγκης που προέκυπτε από τα επιδημιολογικά δεδομένα και απέβλεπαν στον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού Covid-19, στην προστασία της δημόσιας υγείας και στην αποτροπή κατάρρευσης του συστήματος υγείας, τονίζοντας ότι τα εν λόγω μέτρα ήταν αντίστοιχα αυτών που λήφθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο κατόπιν συστάσεων διεθνών οργανισμών και με γνώμονα τις εξελίξεις, τις κατευθυντήριες γραμμές και τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Ασθενειών (ECDC). Αποτελεί ισχυρισμό του ΑΑ πως τα Διατάγματα σταθμίζουν από τη μια την ανάγκη για προστασία της δημόσιας υγείας και από την άλλη την ανάγκη όπως οι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας απολαμβάνουν τα κοινωνικά και οικονομικά τους δικαιώματα. Ο ΑΑ επισημαίνει επίσης πως ο οικονομικός αντίκτυπος των μέτρων κατά της πανδημίας του κορωνοϊού αντιμετωπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία στις 28.4.20 ενέκρινε δέσμη μέτρων ούτως ώστε να διευκολυνθεί η τραπεζική δανειοδότηση προς στήριξη της οικονομίας και έτσι να καταστεί δυνατή η υλοποίηση των στοχευμένων νομοθετικών αλλαγών που περιλαμβάνονται στη δέσμη για το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Σύμφωνα με τον ΑΑ, το Υπουργείο Υγείας μερίμνησε και για τη σύσταση και λειτουργία ειδικής επιτροπής με σκοπό τη μελέτη και την αντιμετώπιση των ψυχολογικών επιπτώσεων της πανδημίας. Ο ΑΑ προβαίνει σε μια ιστορική αναδρομή της όλης κατάστασης τονίζοντας ότι τα μέτρα αποδείχθηκαν αποτελεσματικά για τον περιορισμό εξάπλωσης του ιού, απορρίπτει το περιεχόμενο της Έκθεσης του Δρος Σ ως παραπλανητικό και επικίνδυνο και παρουσιάζει με τη σειρά του επιστημονικό άρθρο καθώς επίσης και οδηγίες και τοποθετήσεις του ECDC οι οποίες υποστηρίζουν τις θέσεις του Υπουργείου.

Η ακρόαση της Αίτησης διεξήχθη στη βάση γραπτών αγορεύσεων τις οποίες κατέθεσαν οι δικηγόροι των δύο πλευρών οι οποίοι προέβησαν και σε κάποιες επιπρόσθετες προφορικές διευκρινίσεις. Κρίνεται χρήσιμο να λεχθεί πως πριν την έναρξη της ακρόασης της παρούσας, ο δικηγόρος των Αιτητών δήλωσε πως η Αίτηση περιορίζεται και θα εκδικαστεί σύμφωνα με το καθεστώς ως ίσχυε κατά την καταχώριση της, ήτοι με βάση την Αγωγή ως αρχικώς καταχωρίστηκε και πριν την τροποποίηση αυτής (κατά την οποία προστέθηκαν ακόμα έξι Εναγόμενοι ως μέλη της Συμβουλευτικής/Επιστημονικής/Επιδημιολογικής Ομάδας).

I. Νομική Πτυχή – Άρθρο 32 του Ν.14/60

Το **άρθρο 32 του περί Δικαστηρίων Ν.14/60**, στο οποίο βασίζεται, μεταξύ άλλων η Αίτηση, παρέχει το ουσιαστικό δίκαιο για την έκδοση συντηρητικών διαταγμάτων, κάτι το οποίο επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει απαραίτητα να συνυπάρχουν για να δικαιολογείται η έκδοση προσωρινού διατάγματος με βάση το εν λόγω άρθρο είναι:

- (α) Ύπαρξη σοβαρού ζητήματος προς εκδίκαση,
- (β) Ύπαρξη πιθανότητας ότι ο ενάγων δικαιούται σε θεραπεία ή ότι έχει ορατή πιθανότητα επιτυχίας, και
- (γ) Δυσκολία ή αδυναμία απονομής πλήρους δικαιοσύνης σε κατοπινό στάδιο εκτός αν εκδοθεί το προσωρινό διάταγμα.

Όπως υποδεικνύεται στην υπόθεση **Odysseos v. Pieris Estates Ltd and Others** (1982) 1 C.L.R. 557, πέραν των πιο πάνω το Δικαστήριο θα πρέπει επιπρόσθετα να σταθμίσει κατά πόσο είναι δίκαιο και εύλογο να εκδώσει τέτοιο διάταγμα - βλ. **Ιπποδρομιακή Αρχή Κύπρου v. Πασχάλη Χ΄ Βασίλη** (1989) 1(E) Α.Α.Δ. 152. Σε τέτοιου είδους αιτήσεις, ο αιτητής πρέπει να ικανοποιήσει το Δικαστήριο ότι πληρούνται και οι τρεις προαναφερόμενες προϋποθέσεις για να δημιουργηθεί το υπόβαθρο πάνω στο οποίο το Δικαστήριο στην ενάσκηση της διακριτικής του ευχέρειας θα προχωρήσει να αποφασίσει υπέρ ή εναντίον της έκδοσης του προσωρινού διατάγματος.

Το Δικαστήριο, σε αυτό το στάδιο, δεν καταλήγει σε συμπεράσματα αναφορικά με την πλήρη εξέταση του πραγματικού και νομικού καθεστώτος της υπόθεσης, κάτι το οποίο θα αποτελέσει την κρίση του κατά την εξέταση της ουσίας της υπόθεσης. Αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας είναι η διαπίστωση περί του κατά πόσο συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την έκδοση του διατάγματος. Σχετικά παραπέμπω στις υποθέσεις **Jonitexo Ltd v. Adidas** (1984) 1 C.L.R. 663 και **Γρηγορίου κ.ά. v. Χριστοφόρου κ.ά.** (1995) 1 Α.Α.Δ. 248. Στην πιο πρόσφατη υπόθεση **Milton Investment Co Ltd κ.ά. v. Dryden Group Ltd** (2014) 1(A) Α.Α.Δ. 731, τονίστηκε και πάλι πως «*κατά το ενδιάμεσο αυτό στάδιο, το Δικαστήριο όχι μόνο πρέπει να αποφεύγει να καταλήγει στα προαναφερθέντα συμπεράσματα, αλλά και να μην αφήνει να αιωρείται η σκιά ότι έχει αποφασίσει την ουσία της υπόθεσης ή κάποια ουσιώδη πτυχή της*». Η ίδια αρχή επαναλήφθηκε στην υπόθεση **Zondran Group Ltd v. Bonalbo Fiduciaries Ltd κ.ά.**, Πολ. Έφεση Ε64/15, ημ. 20.7.21.

Για σκοπούς ικανοποίησης της πρώτης προϋπόθεσης, δηλαδή της ύπαρξης σοβαρού ζητήματος προς εκδίκαση, είναι αρκετό να αποκαλύπτεται με βάση τα δικόγραφα συζητήσιμη υπόθεση. Στην έννοια του δικογράφου περιλαμβάνεται σε τέτοιες διαδικασίες και η ένορκη δήλωση.

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, αυτή της ύπαρξης πιθανότητας επιτυχίας, είναι αρκετό για το Δικαστήριο να ικανοποιηθεί ότι με βάση τη μαρτυρία που έχει προσαχθεί υπάρχει ορατή πιθανότητα επιτυχίας του ενάγοντος στην αγωγή. Ενδεικτικά παραπέμπω το ακόλουθο απόσπασμα από την υπόθεση **Κυτάλα κ.ά. v. Χρυσάνθου κ.ά.** (1996) 1 Α.Α.Δ. 253:

*«Η διακρίβωση πιθανότητας επιτυχίας που αποτελεί προϋπόθεση γίνεται στη βάση της προσαχθείσας μαρτυρίας: Βλ. **Odysseos v. Pieris Estates Ltd. and Others** (1982) 1 C.L.R.557. Διευκρινίζουμε ότι η μαρτυρία πρέπει να αναφέρεται με ακρίβεια σε γεγονότα από τα οποία να καταδεικνύεται η ύπαρξη πιθανότητας. Το Εφετείο στην υπόθεση **Constantinides v. Makriyiorghou** (1978) 1 C.L.R.585, παρέθεσε επιδοκιμαστικά το εξής απόσπασμα από την απόφαση του δικαστή Slade J., στη **Re Lord Cable (deceased) Garatt and Others v. Waters and Others** (1976) 3 All E.R.417 (σελ.430) στην οποία εξηγείται ότι, ακόμα και μετά την απόφαση στην **American Cyanamid v. Ethicon** (1975) 1*

All E.R.504, η προοπτική επιτυχίας δε μπορεί παρά να εξετάζεται στη βάση μαρτυρίας:

“Nevertheless, in my judgment it is still necessary for any plaintiff who is seeking interlocutory relief to adduce sufficiently precise factual evidence to satisfy the Court that he has a real prospect of succeeding in his claim for a permanent injunction at the trial. If the facts adduced by him in support of his motion do not by themselves suffice to satisfy the Court as to this, he cannot in my judgment expect it to assist him by inventing hypotheses of fact on which he might have a real prospect of success. For example, if he wishes the Court to grant him relief on the basis that another person has at all material times held certain assets as nominee for a third party, he must adduce sufficient factual evidence to show both the grounds on which such claim is made and that he has a real prospect of establishing that such assets are so held. Likewise, if he wishes the Court to grant him relief on the basis that certain trustees have in the past been acting in breach of trust, he must adduce factual evidence sufficient to show not only what acts or omissions are relied on but also that he has a real prospect of establishing that they constituted a breach of trust under the relevant system of law.”»

Η τρίτη προϋπόθεση συναρτάται με τα συγκεκριμένα γεγονότα της κάθε υπόθεσης, και όπως τονίστηκε στην υπόθεση **Odysseos v. Pieris Estates Ltd and Others** (ανωτέρω), το ζήτημα της επάρκειας της θεραπείας των αποζημιώσεων εξετάζεται μέσα στα πλαίσια αυτής της προϋπόθεσης. Όσο απομακρύνεται η πιθανότητα να συνιστά επαρκή θεραπεία η θεραπεία των αποζημιώσεων, τόσο ενισχύεται η πιθανότητα να πληρούται η τρίτη προϋπόθεση. Αν η υπόθεση εκ της φύσης της δεν επιδέχεται τη θεραπεία των αποζημιώσεων ή ο υπολογισμός των αποζημιώσεων θα είναι αδύνατος, τότε εύκολα μπορεί να λεχθεί ότι θα είναι δύσκολο ή αδύνατο να απονεμηθεί δικαιοσύνη σε μελλοντικό στάδιο εκτός αν εκδοθεί το αιτούμενο διάταγμα. Αντίθετα, εκεί που η ζημιά μπορεί να υπολογιστεί, έστω και με κάποια δυσκολία, τότε δεν θεωρείται ανεπανόρθωτης φύσης και γι’ αυτό δεν μπορεί να ευσταθήσει ο ισχυρισμός ότι το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να αποδώσει πλήρη δικαιοσύνη. Επιπρόσθετα, στην υπόθεση **Κυρισάββας κ.ά. v. Κίζη** (2001) 1(B) A.A.Δ. 1245,

λέχθηκε ότι η έννοια του δύσκολου ή αδύνατου της πλήρους απονομής της δικαιοσύνης σε μεταγενέστερο στάδιο, περιλαμβάνει και άλλα μεταβλητά κριτήρια, εκτός από την ανεπανόρθωτη ζημιά, και ότι ο χρηματικός παράγοντας της αποζημίωσης δεν είναι ο μόνος που λαμβάνεται υπόψιν. Σχετικές επί τούτου είναι επίσης οι υποθέσεις **Zena Company Ltd v. Demenian Catering Ltd** (2011) 1(Γ) A.A.Δ. 1848 και **Παπαστράτης v. Πιερίδης** (1979) 1 C.L.R. 231.

II. Νομική Βάση Αίτησης

Στα πλαίσια εξέτασης της Αίτησης, το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να ασχοληθεί πρώτα με τον λόγο ένστασης πως η νομική βάση της Αίτησης είναι λανθασμένη και ή ελλιπής. Τόσο η απαίτηση όσο και η Αίτηση αφορούν στα μέτρα τα οποία επιβλήθηκαν προς αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19, με την έκδοση Διαταγμάτων από τον Υπουργό Υγείας τα οποία έχουν δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα του Κράτους, Τεκμήρια 1-74 στην ένορκη δήλωση της ΑΣ. Είναι γεγονός ότι ενώ αμφισβητείται η συνταγματικότητα και νομιμότητα αυτών των Διαταγμάτων, αυτά δεν έχουν καταγραφεί στη νομική βάση της Αίτησης. Σε αυτή (τη νομική βάση) περιλαμβάνονται το άρθρο 6 του περί Λοιμοκάθαρσης Νόμου, Κεφ. 260 καθώς και τα άρθρα του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) τα οποία κατ' ισχυρισμόν παραβιάζονται.

Όπως θα διαφανεί αναλυτικότερα κατωτέρω, το άρθρο 6 του περί Λοιμοκάθαρσης Νόμου, Κεφ. 260, όπως τροποποιήθηκε, δίδει εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο να εκδίδει Κανονισμούς για τον καθορισμό των μέτρων προς αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19 και το Υπουργικό με τη σειρά του εξουσιοδότησε τον Υπουργό Υγείας να ασκεί τέτοια εξουσία εκδίδοντας Διατάγματα. Είναι τα στοιχεία αυτών των συγκεκριμένων Διαταγμάτων τα οποία εξέδωσε ο Υπουργός Υγείας σε αυτό το πλαίσιο τα οποία παραλείπονται από τη νομική βάση της Αίτησης.

Από τη στιγμή όμως που στη νομική βάση της Αίτησης περιλαμβάνεται το άρθρο του Νόμου δυνάμει του οποίου παρέχεται η εξουσία έκδοσης των υπό κρίση Διαταγμάτων καθώς και τα άρθρα του Συντάγματος και της ΕΣΔΑ τα οποία κατ' ισχυρισμό παραβιάζονται, θεωρώ ότι είναι ορθή η νομική βάση που επιτρέπει την καταχώριση και προώθηση της Αίτησης, χωρίς να είναι αναγκαία η συμπερίληψη ενός εκάστου των Διαταγμάτων τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της Αίτησης, δεδομένου ότι η σχετική

πρόνοια της **Δ.48 των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας** στοχεύει βασικά στην καταγραφή του νομικού υποβάθρου το οποίο δίδει το δικαίωμα για καταχώριση κάποιας αίτησης και όχι στην απαρίθμηση όλων των νομοθετημάτων τα οποία ενδεχομένως σχετίζονται με κάθε πτυχή των εξεταζόμενων θεμάτων.

III. Εξέταση Αίτησης

III.A Σοβαρό ζήτημα προς εκδίκαση

Η παρούσα Αγωγή καταχωρίστηκε με γενικώς οπισθογραφημένο κλητήριο, το οποίο καταχωρίστηκε την ίδια μέρα με την καταχώριση της υπό κρίση Αίτησης, από συνολικά 103 Ενάγοντες, για κάποιους εκ των οποίων αναφέρεται ότι είναι ανήλικοι και κινούν την Αγωγή δια του γονέα και κηδεμόνα τους. Αυτή ηγέρθη εναντίον συνολικά 11 Εναγομένων, οι δε Εναγόμενοι 3-11 ενάγονται ως μέλη της Συμβουλευτικής/Επιστημονικής/Επιδημιολογικής Ομάδας. Στο γενικώς οπισθογραφημένο κλητήριο περιλαμβάνονται αξιώσεις για:

- Γενικές και ή ειδικές αποζημιώσεις για παράβαση των συνταγματικών και ατομικών δικαιωμάτων των Εναγόντων συνεπεία της επιβολής και ή υποχρέωσης τήρησης των προαναφερόμενων μέτρων δυνάμει των από καιρού εις καιρόν εκδοθέντων από τον Υπουργό Υγείας Διαταγμάτων, κατά παράβαση του άρθρου 6 του Κεφ. 260, του άρθρου 3(1) του Ν.99/89 και του Συντάγματος και ή για οποιαδήποτε ζημιογόνα πράξη ή παράλειψη των υπαλλήλων της Δημοκρατίας βάσει του άρθρου 172 του Συντάγματος και ή για αμέλεια και ή παράβαση των νόμιμων καθηκόντων των Εναγομένων.
- Δήλωση ότι όλες οι Κ.Δ.Π. οι οποίες εκδόθηκαν καθόλη τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 είναι αντίθετες με τα άρθρα 7-9, 11, 13, 15, 20, 21, 25, 28, 33 και 183 του Συντάγματος και τα αντίστοιχα άρθρα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθώς επίσης και της νομοθεσίας για προσωπικά δεδομένα.
- Δήλωση ότι όλες οι προαναφερόμενες Κ.Δ.Π. είναι παράνομες δυνάμει του άρθρου 6 του Κεφ. 260 και του άρθρου 3(1) του Ν.99/89.
- Διάταγμα με το οποίο να εμποδίζονται οι Εναγόμενοι, υπηρέτες και ή αντιπρόσωποι τους από του να συνεχίσουν και ή επαναλάβουν τις αντισυνταγματικές και ή παράνομες πράξεις τους.

Όπως καταγράφεται στον τίτλο της Αγωγής, έκαστος των ανήλικων Εναγόντων καταχωρεί την Αγωγή δια του εκεί κατονομαζόμενου/ης γονέα και κηδεμόνα του. Είναι γεγονός ότι σύμφωνα με το **άρθρο 5(1) των περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμων του 1990 μέχρι 2008**, η γονική μέριμνα είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων οι οποίοι το ασκούν από κοινού, ενώ στο **άρθρο 5(2)** προβλέπονται οι περιπτώσεις στις οποίες η γονική μέριμνα ασκείται αποκλειστικά από τον ένα γονέα. Από τη στιγμή που ο ίδιος ο Νόμος προνοεί πως η γονική μέριμνα και συνακόλουθα η έγερση αγωγής δύναται να ασκείται από τον ένα εκ των δύο γονέων και στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται ότι αυτό έχει συμβεί, τότε το Δικαστήριο δεν δύναται σε αυτό το στάδιο και για σκοπούς της παρούσας ενδιάμεσης διαδικασίας να υπεισέλθει περαιτέρω επί της εξέτασης αυτού του ζητήματος. Η σχετική καταγραφή στον τίτλο της Αγωγής τείνει να καταδείξει πως οι ανήλικοι Ενάγοντες έχουν ένα/μια κηδεμόνα και γονέα ο οποίος/η οποία ασκεί τη γονική τους μέριμνα, χωρίς να είναι ανάγκη είτε στον ίδιο τον τίτλο είτε στην ένορκη δήλωση που συνοδεύει την Αίτηση να καταγράψουν τον λόγο για τον οποίο η γονική τους μέριμνα ασκείται από τον ένα γονέα. Νοείται βεβαίως πως αυτές είναι οι διαπιστώσεις του Δικαστηρίου σε αυτό το αρχικό στάδιο της διαδικασίας και για σκοπούς της ενδιάμεσης Αίτησης και δεν εμποδίζεται η έγερση και ή η εξέταση του ζητήματος σε κατοπινό στάδιο αν ήθελε φανεί πως οι ανήλικοι Ενάγοντες δεν ενάγουν με τον ενδεδιγμένο προβλεπόμενο στο άρθρο 5 τρόπο.

Ανεξαρτήτως των όσων αναφέρονται ανωτέρω, ακόμα και σε περίπτωση που ήθελε θεωρηθεί πως οι ανήλικοι Ενάγοντες όφειλαν να παρουσιάσουν μαρτυρία σε σχέση με το ποιος και γιατί ασκεί τη γονική τους μέριμνα για να καταδειχθεί ότι ορθώς ήγειραν την Αγωγή, τότε θα μπορούσε να λεχθεί πως αυτοί οι Ενάγοντες δεν κατάφεραν να καταδείξουν πως ορθώς ήγειραν την Αγωγή και επομένως ότι οι συγκεκριμένοι δεν έχουν συζητήσιμη υπόθεση. Αυτοί όμως αποτελούν μόνο μέρος, ήτοι το ένα τρίτο του συνολικού αριθμού των Εναγόντων και ούτως ή άλλως για τους υπόλοιπους Ενάγοντες δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα.

Εγείρεται ως λόγος ένστασης ότι λανθασμένα ενάγεται ο Εναγόμενος 2, Υπουργός Υγείας, υπό την προσωπική του ιδιότητα. Σύμφωνα με το **άρθρο 57 των περί Δικαστηρίων Νόμων του 1960 έως (Αρ. 3) του 2020** «*Αγωγαί υπό της Δημοκρατίας εναντίον οιοδήποτε προσώπου, εκτός εάν άλλως προβλέπεται υπό οιοδήποτε*

νόμου, θα εγείρωνται εν ονόματι του Γενικού Εισαγγελέως της Δημοκρατίας, και αγωγή εκ μέρους οιοδήποτε προσώπου κατά της Δημοκρατίας, εκτός εάν άλλως προβλέπεται υπό οιοδήποτε νόμου, θα εγείρωνται εναντίον του Γενικού Εισαγγελέως της Δημοκρατίας ως εναγομένου».

Όπως διαφαίνεται από τον τίτλο του γενικώς οπισθογραφημένου κλητηρίου, ο Εναγόμενος 2 ενάγεται ονομαστικά και προσωπικά και ακολουθεί η καταγραφή της ιδιότητας του ως Υπουργού Υγείας. Το Δικαστήριο θεωρεί πως αυτό θα μπορούσε να είναι επιτρεπτό νοουμένου βεβαίως ότι αποδίδεται στον Εναγόμενο 2 οποιαδήποτε προσωπική ευθύνη η οποία ενδεχομένως τον καθιστά και συνυπεύθυνο μαζί με τους υπόλοιπους Εναγόμενους.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η φύση των αξιώσεων των Εναγόντων αποκαλύπτει την ύπαρξη σοβαρού ζητήματος προς εκδίκαση εφόσον προβάλλονται αξιώσεις για ζημιογόνες πράξεις των υπαλλήλων ή αρχής της Δημοκρατίας και ή για αμέλεια και ή παράβαση των εκ του Νόμου απορρεόντων καθηκόντων από τους Εναγόμενους 1 και 2 για τις οποίες αξιώνονται αποζημιώσεις ή παρεμφερείς θεραπείες.

III.B Ορατή Πιθανότητα Επιτυχίας Αγωγής

Αναφορικά με τη δεύτερη προϋπόθεση, ήτοι την ορατή πιθανότητα επιτυχίας της Αγωγής, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο βασικός ισχυρισμός των Εναγόντων είναι η αντισυνταγματικότητα και η παρανομία των Διαταγμάτων που αφορούν στην επιβολή μέτρων για την αντιμετώπιση της ασθένειας Covid-19. Η ΑΣ στην ένορκη της δήλωση αναφέρει πως τα Διατάγματα περιορίζουν κατά τρόπο δυσανάλογο βασικά ανθρώπινα και ατομικά δικαιώματα των Εναγόντων τα οποία κατοχυρώνονται στα άρθρα 7-9, 11, 13-15, 18, 20, 21, 25 και 28 του Συντάγματος καθώς επίσης και παραβιάζουν τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Συμβάσεις. Αποτελεί επίσης ισχυρισμό της ΑΣ πως τα Διατάγματα γίνονται ολοένα και πιο δυσανάλογα, έχουν εξαναγκαστικό χαρακτήρα και παραβιάζουν την αρχή της ελεύθερης επιλογής κατόπιν αντικειμενικής και επαρκούς ενημέρωσης.

Ο ΑΑ με τη σειρά του προβαίνει σε μια λεπτομερή περιγραφή του ιστορικού των γεγονότων από την έναρξη της πανδημίας το 2020 και την έκδοση των εκάστοτε

Διαταγμάτων μέχρι και σήμερα. Ειδικότερα ο ΑΑ ισχυρίζεται πως η έκδοση των Διαταγμάτων προέκυπτε από τα ενώπιον του Υπουργείου Υγείας επιδημιολογικά δεδομένα και απέβλεπε στον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού Covid-19, στην προστασία της δημόσιας υγείας και στην αποτροπή πιθανής κατάρρευσης του συστήματος υγείας, τονίζοντας ότι τα μέτρα ήταν αντίστοιχα αυτών που λήφθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο κατόπιν συστάσεων διεθνών οργανισμών. Ο ΑΑ συνεχίζει πως από την έναρξη της πανδημίας του ιού Covid-19, οι Ιατρικές Υπηρεσίες και οι Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας συνεχώς και καθημερινώς παρακολουθούσαν τις εξελίξεις, τις κατευθυντήριες οδηγίες και συστάσεις του ΠΟΥ και του ECDC, την επιδημιολογική εικόνα της Κύπρου και μέσω της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής (ΣΕΕ) και της Μονάδας Επιδημιολογικής Επιτήρησης μεταφέρουν εισηγήσεις προς τον Υπουργό Υγείας. Επίσης, από την έναρξη της πανδημίας, το Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με διάφορους επιστημονικούς συνεργάτες και με βάση τις συστάσεις του ΠΟΥ και του ECDC, ενημερώνει καθημερινώς τις αρχές του κράτους και τους πολίτες με διάφορους τρόπους και μέσα, ανακοινώνοντας παράλληλα και τα μέτρα για την προστασία του πληθυσμού. Σύμφωνα πάντα με τον ΑΑ, σε εβδομαδιαία βάση εκδίδεται Εθνική Αναφορά με περιγραφή της επιδημιολογικής κατάστασης στη Δημοκρατία, αναλόγως λαμβάνονται αποφάσεις από τη ΣΕΕ και σε συνεδρίες του το Υπουργικό Συμβούλιο αποφασίζει όπως εξουσιοδοτεί τον Υπουργό Υγείας να προβεί στις δέουσες ενέργειες για έκδοση και δημοσίευση των Διαταγμάτων. Περαιτέρω ο ΑΑ ισχυρίζεται ότι τα εκδοθέντα μέτρα και ο τρόπος αντιμετώπισης της πανδημίας στην Κύπρο συνάδουν με την κρατούσα επιστημονική άποψη και με τις τεκμηριωμένες θέσεις του ΠΟΥ και του ECDC. Ο ΑΑ επισυνάπτει και τα σχετικά έγγραφα, όπως τις Εθνικές Αναφορές, εισηγήσεις των μελών της ΣΕΕ, αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, δηλώσεις του Υπουργού Υγείας και ανακοινώσεις του ΠΟΥ και του ECDC.

Μια ανάγνωση όλων των Διαταγμάτων τα οποία η ΑΣ επισυνάπτει στην έννοχη της δήλωση, με ημερομηνίες δημοσίευσης τους από τις 11.3.20 μέχρι και τις 20.5.21, Τεκμήρια 1-74, καταδεικνύει πως στη μεγαλύτερη πλειονότητα τους αυτά φέρουν ως πλαγιότιτλο στο **άρθρο 2** τη φράση «*Καθορισμός μέτρων με σκοπό την παρεμπόδιση της εξάπλωσης της ασθένειας του κορωνοϊού COVID-19*», και στο προοίμιο του Τεκμηρίου 1 και στο ίδιο το άρθρο 2 στα υπόλοιπα Τεκμήρια πλην του Τεκμηρίου 2, αναφέρονται τα εξής:

«Επειδή, η προστασία της δημόσιας υγείας και το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης αποτελούν ευθύνη της Δημοκρατίας και λόγω αδήριτης ανάγκης που προκύπτει από τα επιδημιολογικά δεδομένα με σκοπό τον περιορισμό της εξάπλωσης της ασθένειας του Κορωνοϊού COVID-19, την προστασία της δημόσιας υγείας, αλλά και την αποτροπή πιθανής κατάρρευσης του συστήματος υγείας από τη διασπορά του ιού, λαμβάνοντας υπόψη της απαιτήσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνικές υποδομές που θα είναι αναγκαίες για αντιμετώπιση της ραγδαίας εξάπλωσης του ιού και επειδή καθίσταται επιβεβλημένη η λήψη πρόσθετων αναγκαίων μέτρων...»

Το άρθρο 2 του Τεκμηρίου 2 ξεκινά με τη φράση «Με σκοπό την παρεμπόδιση της εξάπλωσης της ασθένειας του κορωνοϊού Covid-19» και συνεχίζει με τον καθορισμό των μέτρων.

Σημειώνεται κατ' αρχάς πως οι Αιτητές δέχονται την ύπαρξη της ασθένειας και του προαναφερθέντος ιού Covid-19 και τη μεταδοτικότητα του. Χωρίς το Δικαστήριο να υπεισέρχεται σε αξιολόγηση της ενώπιον του μαρτυρίας και σε τελικά συμπεράσματα, για σκοπούς πάντοτε της παρούσας ενδιάμεσης διαδικασίας, κρίνεται σκόπιμο να λεχθεί εξ αρχής ότι τα προσβαλλόμενα με την Αγωγή μέτρα δεν φαίνεται να σχετίζονται ή να έχουν αντίκτυπο στο δικαίωμα της ίδιας της ζωής ή της αξιοπρεπούς διαβίωσης ή να οδηγούν στην υποβολή βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης αναφορικά με τους Ενάγοντες, δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στα **άρθρα 7-9 του Συντάγματος**. Εδώ κρίνεται σκόπιμο να λεχθεί πως, σε σχέση ειδικότερα με το δικαίωμα της αξιοπρεπούς διαβίωσης, οι όποιες αναφορές της ΑΣ περί οικονομικής δυσχέρειας ή μη κάλυψης των εξόδων διαβίωσης από τα επιδόματα ή πρόκλησης άγχους επιβίωσης ή αύξησης της ψυχολογικής πίεσης των Εναγόντων είναι γενικές και αόριστες, σε βαθμό που για σκοπούς της παρούσας διαδικασίας δεν είναι ικανές να καταδείξουν πιθανότητα επηρεασμού της αξιοπρεπούς διαβίωσης οποιουδήποτε των Εναγόντων, οι οποίοι υπενθυμίζεται περιλαμβάνουν και ανήλικους. Η ΑΣ ουσιαστικά περιορίζεται σε μια απλή προβολή αυτών των ισχυρισμών χωρίς όμως να παραθέτει οποιαδήποτε στοιχεία τα οποία να καταδεικνύουν ορατή πιθανότητα επιτυχίας τους. Οι πιο πάνω διαπιστώσεις του Δικαστηρίου βρίσκουν έρεισμα στην προαναφερόμενη υπόθεση **Κυτάλα κ.ά. ν. Χρυσάνθου κ.ά.** (ανωτέρω)

και στο σύγγραμμα **Διατάγματα**, Ερωτοκρίτου και Αρτέμη (2016), και ειδικότερα στο ακόλουθο απόσπασμα από τη σελ. 123:

«Το επίπεδο απόδειξης δεν είναι πολύ ψηλό. Αναμένεται από τον ενάγοντα μέσα από τα δικόγραφα του να εγείρει το αγώγιμο δικαίωμα του, το οποίο ισχυρίζεται ότι παραβιάζει ο εναγόμενος και να υποστηρίξει τους ισχυρισμούς του με στοιχεία που θα παραθέσει στην ένορκη του δήλωση. Όμως η ύπαρξη αγώγιμου δικαιώματος δεν είναι αρκετή. Ταυτόχρονα θα πρέπει να παραθέσει στοιχεία ότι ο εναγόμενος δεν έχει δικαίωμα να του παραβιάζει τα δικαιώματα του. Δεν χρειάζεται στο ενδιάμεσο στάδιο να αποδείξει το ουσιαστικό του δικαιώματος, αλλά να πείσει το δικαστήριο ότι υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις υπέρ της ύπαρξης του.

... αυτό δεν σημαίνει ότι η προβολή και μόνο ενός ισχυρισμού θα θεωρηθεί αρκετή. Η διακρίβωση της πιθανότητας επιτυχίας γίνεται με βάση την προσαχθείσα μαρτυρία. Γι' αυτό και είναι επάναγκες όπως η μαρτυρία πρέπει να αναφέρεται με ακρίβεια στα γεγονότα από τα οποία καταδεικνύεται η ύπαρξη πιθανότητας. Στην ένορκη δήλωση πρέπει να αποφεύγονται οι γενικότητες.»

(Η υπογράμμιση είναι του παρόντος Δικαστηρίου)

Εν πάση περιπτώσει, δεν αμφισβητήθηκε η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση ενδεχόμενης τέτοιας βλάβης, όπως π.χ. η σύσταση ειδικής Επιτροπής για ψυχολογική στήριξη και η προκήρυξη μέτρων ενίσχυσης της οικονομίας και γενικά σε όσους επηρεάζονται αρνητικά από τα μέτρα. Ούτε και μπορεί να παραγνωριστεί η αναφορά του ΑΑ πως τα όποια ψυχολογικά προβλήματα και το άγχος θα ήταν κατά πολύ σοβαρότερα αν οι Ενάγοντες ή μέλη της οικογένειας τους προσβάλλονταν από τον ιό και έχαναν τη ζωή τους, εξ ου και τα μέτρα συνέτειναν, στο μέτρο του δυνατού, στη μείωση αυτού του κινδύνου. Περαιτέρω ο ΑΑ παρουσιάζει σειρά εγγράφων και κειμένων από την ιστοσελίδα της αντιπροσωπείας της ΕΕ στην Κύπρο που αφορούν τη συντονισμένη δράση της ΕΕ στην αντιμετώπιση υγειονομικών και οικονομικών επιπτώσεων από την πανδημία του κορωνοϊού, Τεκμήριο 10.

Ούτε φαίνεται να τίθεται ζήτημα απαγόρευσης της εισόδου οποιουδήποτε πολίτη στη Δημοκρατία, όπως απαγορεύεται στο **άρθρο 14**, καθότι, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της ΑΣ και τα Διατάγματα, Τεκμήρια 1-74, διαφαίνεται ότι είχαν τεθεί όροι για την είσοδο στην Κύπρο των υπηκόων της Κυπριακής Δημοκρατίας χωρίς να υπάρχουν στοιχεία για απαγόρευση εισόδου.

Σύμφωνα με το **άρθρο 33** του Συντάγματος, τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία περιλαμβάνονται στο **Μέρος II** του Συντάγματος, υπόκεινται μόνο στους εκεί οριζόμενους περιορισμούς. Θα πρέπει λοιπόν να σημειωθεί πως το δικαίωμα στην ελευθερία το οποίο κατοχυρώνεται στο **άρθρο 11** του Συντάγματος δύναται να περιοριστεί για την παρεμπόδιση μεταδοτικών νόσων. Όσον αφορά τα συνταγματικά δικαιώματα τα οποία προστατεύονται από τα **άρθρα 13** (ελευθερία μετακίνησης), **15** (σεβασμός ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής), **18** (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας), **20** (εκπαίδευση), **21** (συνέρχεσθαι ειρηνικώς) και **25** (άσκηση επαγγέλματος), και αυτά δύνανται να υπόκεινται σε περιορισμούς για λόγους δημόσιας υγείας και είναι ακριβώς αυτόν τον περιορισμό στον οποίο φαίνεται να αποσκοπεί η όποια επιβολή μέτρων και η έκδοση σχετικών Διαταγμάτων. Εξάλλου να σημειωθεί η θετική υποχρέωση του κράτους σύμφωνα με το **άρθρο 7** του Συντάγματος για την προστασία του δικαιώματος στη ζωή και στη σωματική ακεραιότητα, επομένως διαφαίνεται ότι τα μέτρα εντάσσονται στην προσπάθεια δράσης με σκοπό αφενός την προστασία της δημόσιας υγείας, η οποία εμπίπτει στους αναγνωρισμένους από το ίδιο το Σύνταγμα περιορισμούς, και αφετέρου τη διασφάλιση του δικαιώματος της ζωής και της προστασίας του κοινωνικού συνόλου.

Χρήσιμη καθοδήγηση προσφέρει η υπόθεση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων **Vavricka and others v. The Czech Republic**, Αιτήσεις αρ. 47621/13 κ.ά., ημ. 8.4.21, η οποία αφορούσε τον υποχρεωτικό εμβολιασμό όλων των πολιτών και στην υπό εξέταση περίπτωση ανηλίκων στην Τσεχία, παράλειψη δε συμμόρφωσης επέσυρε την επιβολή χρηματικής ποινής και άρνηση αποδοχής τους στο νηπιαγωγείο. Το ΕΔΑΔ εξέτασε κάθε πτυχή της ισχυριζόμενης παραβίασης των δικαιωμάτων των ανηλίκων όσον αφορά το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, σε σχέση με την αιτιολόγηση για την επέμβαση στα δικαιώματα, με παραπομπή στις εξής βασικές αρχές:

- (i) τη συμφωνία με τον νόμο (*in accordance with the law*),

- (ii) τον νόμιμο σκοπό (*legitimate aim*),
- (iii) την αναγκαιότητα σε μια δημοκρατική κοινωνία (*necessity in a democratic society*) η οποία εμπεριέχει
  - το περιθώριο της εκτίμησης (*margin of appreciation*)
  - την πιεστική κοινωνική ανάγκη (*pressing social need*)
  - σχετικούς και επαρκείς λόγους (*relevant and sufficient reasons*)
  - αναλογικότητα (*proportionality*).

Το ΕΔΑΔ κατέληξε ότι ο υποχρεωτικός εμβολιασμός στην προκειμένη περίπτωση δεν παραβίαζε το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Αξίζει να σημειωθεί πως το Δικαστήριο επισήμανε ότι θέματα πολιτικής που αφορούν την υγεία εμπίπτουν εντός του περιθωρίου της εκτίμησης των τοπικών αρχών των κρατών μελών οι οποίες είναι σε καλύτερη θέση να αξιολογήσουν προτεραιότητες, χρήση πόρων και κοινωνικές ανάγκες και ότι εκεί όπου υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των κρατών μελών, αυτό το περιθώριο είναι ευρύτερο. Το ΕΔΑΔ αποφάσισε επίσης πως το θέμα του εμβολιασμού δεν έχει σχέση με το δικαίωμα της σκέψης και συνείδησης το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 της ΕΣΔΑ και επομένως η απαίτηση σε αυτή τη βάση κρίθηκε ως απαράδεκτη. Τέλος, το ΕΔΑΔ έκρινε απαράδεκτη και την απαίτηση στη βάση του ότι άρνηση εισόδου στο νηπιαγωγείο συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος στην εκπαίδευση το οποίο αναγνωρίζεται στο άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου υπ' αρ. 1.

Αντιστοίχως, στην παλαιότερη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην υπόθεση **Carlo Boffa and 13 others v. San Marino**, Αίτηση αρ. 26536/95, ημ. 15.1.98, η οποία αφορούσε και πάλι υποχρεωτικό εμβολιασμό ανηλίκων, παράβαση του οποίου συνιστούσε ποινικό αδίκημα, η Επιτροπή κατέληξε πως η υπόθεση δεν ήταν αποδεκτή καθότι το σύστημα υποχρεωτικού εμβολιασμού δεν παραβίαζε τα άρθρα 2, 5, 8 και 9 της ΕΣΔΑ.

Ο δικηγόρος των Αιτητών παρέπεμψε σε μια απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Νέας Ζηλανδίας στην υπόθεση **Andrew Borrowdale v. Director-General of Health and others** [2020] NZHC 2090, ημ. 19.8.20, η οποία αφορούσε τα μέτρα τα οποία επιβλήθηκαν εκεί στα πλαίσια της αντιμετώπισης του ιού Covid-19. Μια προσεκτική ανάγνωση της εν λόγω απόφασης δεν φαίνεται να υποστηρίζει τη θέση των Αιτητών πως το Δικαστήριο αποφάσισε ότι το μέτρο της ολικής απαγόρευσης κυκλοφορίας

(lockdown) αφ' εαυτού παραβιάζει τα συνταγματικά δικαιώματα των πολιτών. Στην εν λόγω υπόθεση το Ανώτατο Δικαστήριο είχε ενώπιον του τρεις βάσεις αγωγής προς εξέταση. Η πρώτη αφορούσε την καθολική απαγόρευση κυκλοφορίας (lockdown) και το Δικαστήριο κατέληξε πως αυτή περιόριζε τα δικαιώματα των πολιτών στη βάση του ότι δεν μπορούσε να επιβληθεί δια νόμου. Η δεύτερη αφορούσε την επιβολή υποχρεωτικής καραντίνας και απομόνωσης. Επί αυτής το Δικαστήριο κατέληξε ότι αυτό το μέτρο μπορούσε να επιβληθεί δια νόμου και επομένως απέρριψε αυτή τη βάση αγωγής. Η τρίτη αφορούσε το κλείσιμο των επιχειρήσεων η οποία και πάλι κρίθηκε αβάσιμη και απερρίφθη. Επομένως, διαφαίνεται ότι η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου όσον αφορά την καθολική απαγόρευση έγινε δεκτή στη βάση του ότι δεν υπήρχε εξουσία δια νόμου για την επιβολή τέτοιου μέτρου και ως εκ τούτου κρίθηκε ότι αποτελούσε περιορισμό των δικαιωμάτων των πολιτών, στοιχείο το οποίο στο παρόν στάδιο και για σκοπούς της υπό κρίση διαδικασίας φαίνεται να διαχωρίζει την εν λόγω υπόθεση από την υπό κρίση περίπτωση. Κρίνεται χρήσιμη η παράθεση αποσπάσματος από την τελική κατάληξη του Δικαστηρίου ως προς τη μερική αποδοχή της πρώτης βάσης αγωγής:

«While there is no question that the requirement was a necessary, reasonable and proportionate response to the COVID-19 crisis at that time, the requirement was not prescribed by law and was therefore contrary to the New Zealand Bill of Rights Act.»

Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν θεωρείτο βάσιμη η προσέγγιση των Αιτητών, τότε η εν λόγω απόφαση θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι βοηθητική μόνο αναφορικά με το μέτρο της ολικής απαγόρευσης κυκλοφορίας το οποίο, σύμφωνα και με την ενώπιον του Δικαστηρίου μαρτυρία, επιβλήθηκε για κάποια περιορισμένη χρονική περίοδο και στην Κύπρο, και όχι αναφορικά με τα υπόλοιπα μέτρα, όπως την υποχρεωτική καραντίνα και απομόνωση ή το κλείσιμο των επιχειρήσεων.

Στην προκειμένη περίπτωση και σύμφωνα πάντα με την τεθείσα μαρτυρία, αποτελεί κοινό έδαφος ότι ο ιός Covid-19 είναι μεταδοτικός και προκαλεί ασθένεια μέχρι και τον θάνατο. Περαιτέρω, σύμφωνα με διάφορα τεκμήρια τα οποία επισυνάπτονται στην ένορκη δήλωση του ΑΑ, διαφαίνεται ότι ο ιός έχει χαρακτηριστεί ως παγκόσμια πανδημία (βλ. συστάσεις του ΠΟΥ και του ECDC, Επικοινωνία από την Ευρωπαϊκή

Επιτροπή προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Οδηγίες και Θέσεις του ECDC, Τεκμήρια 8, 10, 11, 14 και 15).

Η ΑΣ ισχυρίζεται ότι τα μέτρα παραβιάζουν τα συνταγματικά δικαιώματα των Εναγόντων και οδηγούν σε δυσμενή διάκριση (κατά παράβαση του **άρθρου 28 του Συντάγματος** το οποίο διαφυλάσσει την ισότητα) και ότι η προσθήκη στις 8.5.21 του μέτρου προσκόμισης αποδεικτικού στοιχείου αποδέσμευσης προσώπων που νόσησαν από την ασθένεια Covid-19 συμβάλλει στη δυσμενή διάκριση καθότι υπάρχουν και άτομα που έχουν νοσήσει χωρίς συμπτώματα για τα οποία δεν απαιτείται η προσκόμιση τέτοιου αποδεικτικού. Η ΑΣ ισχυρίζεται περαιτέρω πως τα μέτρα είναι δυσανάλογα του κινδύνου που επιφέρει η νόσος Covid-19, βασιζόμενη στην Έκθεση-Αναφορά του Δρος Σ και στη Γνώμη της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου, Τεκμήρια 76 και 78 στην ένορκη της δήλωση. Σύμφωνα με την ΑΣ, ο δρ Σ αναφέρει ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί είναι δυσανάλογα σε σχέση με τον προς εξυπηρέτηση σκοπό, υπάρχει έλλειψη ορθής και επιστημονικής διαχείρισης της πανδημίας με αποτέλεσμα την υπέρμετρη και μη αναλογική αντίδραση των Εναγομένων, η οποία είναι σε πλήρη αντίθεση με τις οδηγίες του ECDC και του ΠΟΥ. Η ΑΣ αναφέρει ότι στη Γνώμη της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου, Τεκμήριο 78, η Επιτροπή τονίζει το δικαίωμα του καθενός να επιλέξει ελεύθερα και κατόπιν ορθής και αντικειμενικής πληροφόρησης κατά πόσο θα εμβολιαστεί ή όχι, ενώ η δήλωση του Υπουργού στις 11.5.21 (Τεκμήριο 77) για τη διενέργεια εξέτασης ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου σε τακτά χρονικά διαστήματα και για την πληρωμή αυτής από τον πολίτη, αποτελούν έμμεσο εξαναγκασμό των πολιτών να προβούν σε εμβολιασμό ο οποίος βρίσκεται ακόμα σε πειραματική βάση. Η ΑΣ επικαλείται ενημέρωση από εμπειρογνώμονες ότι τα μέτρα λεγόμενα ως «*safe pass*» δεν θεωρούνται ως αποτελεσματικό μέτρο για τη μείωση της μετάδοσης.

Θα πρέπει όμως να ληφθούν υπόψιν και σωρεία άλλων εκθέσεων από τους προαναφερόμενους Οργανισμούς οι οποίες τείνουν να υποστηρίξουν την αντίθετη άποψη. Επί αυτού συνεκτιμάται ο ισχυρισμός του ΑΑ πως το πιστοποιητικό χορηγείται σε όλα τα άτομα που έχουν προσβληθεί με τη λοίμωξη, είτε συμπτωματικά είτε ασυμπτωματικά και σχετικές πρόσφατες μελέτες, Τεκμήριο 9, τείνουν να καταδείξουν την ανατροπή της άποψης ότι οι ασυμπτωματικοί δεν μεταδίδουν τον ιό ή ότι το ιικό φορτίο των παιδιών είναι μικρό. Σημειώνεται επίσης πως η δήλωση του Υπουργού

δεν αποτελεί απόφαση του και επομένως δεν φαίνεται να συνιστά εξαναγκασμό σε εμβολιασμό και εν πάση περιπτώσει το κόστος της εξέτασης φαίνεται να είναι πολύ χαμηλό, λαμβανομένης υπόψιν της ανάγκης για εξισορρόπηση μεταξύ των δικαιωμάτων όλων των πολιτών και για την προστασία του συνόλου του πληθυσμού και κυρίως των ευάλωτων ομάδων.

Αναφορικά με την Έκθεση του Δρος Σ, θα μπορούσε να λεχθεί ότι αυτή φαίνεται να περιέχει αναφορές και θέσεις οι οποίες δεν συνάδουν με την κρατούσα επιστημονική άποψη, όπως π.χ. με τις οδηγίες του ECDC, Τεκμήριο 11, στις οποίες περιγράφονται τα πλεονεκτήματα των ελέγχων ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου τόσο σε συμπτωματικά όσο και σε ασυμπτωματικά άτομα. Ειδικότερα, και χωρίς να προβαίνω σε τελική αξιολόγηση, διαφαίνεται ότι επιστημονική μαρτυρία η οποία παρουσιάστηκε από τον ΑΑ τείνει να καταρρίψει καθεμιά των θέσεων του δρος Σ αναφορικά με τα εξής θέματα:

- (α) η μεταδοτικότητα και η δυνατότητα μετάλλαξης (βλ. π.χ. Σχέδιο Στρατηγικής και Κατευθυντήριες Γραμμές για την Κατάρτιση Επιχειρησιακού Σχεδίου 1.2.21-31.1.22 του ΠΟΥ, μέρος του Τεκμηρίου 8),
- (β) ο κίνδυνος θανάτου από τον κορωνοϊό. Φαίνεται να υπάρχει μαρτυρία ότι αυτός είναι τριπλάσιος της γρίπης σύμφωνα με επιστημονικό περιοδικό (Τεκμήριο 13),
- (γ) το χαμηλό ιικό επίπεδο των παιδιών. Φαίνεται να παραγνωρίζεται ένα επικίνδυνο σύνδρομο σε παιδιά ως επιπλοκή του κορωνοϊού,
- (δ) τα στατιστικά στοιχεία θανάτων από κορωνοϊό,
- (ε) η χρήση και χρησιμότητα της μάσκας. Ο ΠΟΥ τη συστήνει και για τα παιδιά στα σχολεία,
- (στ) η χρησιμότητα της διενέργειας εξέτασης ταχείας ανίχνευσης. Αυτή φαίνεται να καθίσταται αποτελεσματική σε συνδυασμό με άλλα μέτρα όπως π.χ. η ιχνηλάτηση, και
- (ζ) η μετρήσιμη πιθανότητα μόλυνσης ατόμων που έχουν εμβολιαστεί. Επικαιροποιημένη θέση του ECDC, Τεκμήριο 15, δείχνει πως εμβολιασμένα άτομα προστατεύονται από ασυμπτωματική μόλυνση και φέρουν χαμηλότερο ιικό φορτίο από μη εμβολιασμένα άτομα. Άλλη μελέτη, Τεκμήριο 16, υποστηρίζει ότι οι ασυμπτωματικοί χάνουν εύκολα και σύντομα την ανοσία που απέκτησαν.

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να επισημανθεί πως δεν υπάρχει μαρτυρία ότι στα πλαίσια των μέτρων ο εμβολιασμός είναι υποχρεωτικός. Επομένως οι συναφείς ισχυρισμοί της ΑΣ οι οποίοι τον εκλαμβάνουν ως υποχρεωτικό και η παρουσίαση του Τεκμηρίου 78 δεν φαίνεται να υποστηρίζει το επιχείρημα των Εναγόντων. Μάλιστα η ίδια η Απόφαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης ημ. 27.1.21, την οποία η ΑΣ επισυνάπτει ως Τεκμήριο 80, αναφέρει πως ο εμβολιασμός δεν είναι υποχρεωτικός αν και τον συστήνει, ως απαραίτητο για τον περιορισμό της διασποράς της πανδημίας, την προστασία των κρατικών συστημάτων υγείας, τη διασφάλιση της ζωής και την ανάκαμψη της διεθνούς οικονομίας.

Αξίζει ακόμα να σημειωθεί πως ο δρ Σ, ο οποίος είναι Καθηγητής Επιδημιολογίας και Δημόσιας Υγείας, εκφράζει και τη θέση πως τα μέτρα *«παραβιάζουν τις ατομικές ελευθερίες των ανθρώπων»*, κάτι το οποίο αποτελεί νομικό ζήτημα και θα αποφασιστεί κατ' εξοχήν από το Δικαστήριο κατά την ακρόαση της ουσίας.

Σαφώς το Δικαστήριο δεν καλείται ούτε και μπορεί στο παρόν ενδιάμεσο στάδιο να προβεί σε οποιαδήποτε οριστική αξιολόγηση των θέσεων των δύο πλευρών ή σε τελικά συμπεράσματα, παρά μόνο αρκείται στη διαπίστωση πως η τετρασέλιδη Έκθεση του Δρος Σ με παραπομπές σε επτά άρθρα κάποιων επιστημόνων και σε δύο αναφορές του ECDC οι οποίες (παραπομπές) δεν τέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, φαίνεται να αντικρούεται από σειρά άλλων εγγράφων τα οποία παρουσιάστηκαν από τον ΑΑ και αφορούν κυρίως τον ΠΟΥ και το ECDC.

Ο δικηγόρος των Αιτητών παρέπεμψε επίσης σε μια Γερμανική απόφαση. Πρόκειται για μια πρωτόδικη απόφαση του τοπικού Οικογενειακού Δικαστηρίου της Weimar, Ref. 9 F 148/21, ημ. 8.4.21, στην οποία εκδόθηκε προσωρινό διάταγμα απαγόρευσης της χρήσης масκών, της υποχρεωτικής τήρησης αποστάσεων και της υποβολής σε εξέταση ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου σε δύο παιδιά και στους δασκάλους τους στο σχολείο τους στη βάση του ότι τα μέτρα επηρεάζουν σωματικά και ψυχολογικά τα παιδιά και θεωρούνται αντιπαιδαγωγικά, τα σχολεία δεν διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα δρώμενα της πανδημίας και τα μέτρα είναι δυσανάλογα του επιδιωκόμενου σκοπού. Πέραν του ότι πρόκειται για μια πρωτόδικη απόφαση Γερμανικού Δικαστηρίου η οποία δεν είναι δεσμευτική για το παρόν Δικαστήριο, αυτή αποτελείται από συνολικά 179 σελίδες στις οποίες αναλύεται όγκος επιστημονικής και άλλης μαρτυρίας και είναι στη βάση της εκεί προσαχθείσας ενώπιον του μαρτυρίας που το

Γερμανικό Δικαστήριο κατέληξε στην απόφαση του. Σαφώς, το παρόν Δικαστήριο περιορίζεται στην ενώπιον του μαρτυρία για να προβεί στην παρούσα απόφαση του και πάντοτε στα πλαίσια και για σκοπούς της υπό κρίση ενδιάμεσης διαδικασίας.

Αναφορικά με το «*safe pass*» ο ΑΑ ισχυρίζεται πως με βάση τον ΕΕ 2021/953 ο οποίος καθιέρωσε το Ευρωπαϊκό Πιστοποιητικό Covid (*EU Covid Certificate*), ισχύουν ακόμα πιο αυστηρά κριτήρια για την ασφαλή διακίνηση των Ευρωπαίων πολιτών μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Καταληκτικά λοιπόν, προκύπτει από τα πιο πάνω ότι στο επίκεντρο των ισχυρισμών των Εναγόντων βρίσκεται η θέση τους για παραβίαση συνταγματικών δικαιωμάτων της διακίνησης, της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της σκέψης, της θρησκείας, της εκπαίδευσης και της άσκησης επαγγέλματος. Όλα καλύπτονται όντως από το Σύνταγμα αλλά από την άλλη για όλα αυτά ο συντακτικός νομοθέτης προνόησε εν τη σοφία του και περιορισμούς ή επεμβάσεις κατά την άσκηση τους μεταξύ άλλων και για λόγους υγείας, βάσει Νόμου της Βουλής. Βασικά αυτό το οποίο θα προσπαθήσουν να καταδείξουν κατά την ακρόαση της Αγωγής τους είναι ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί υπερβαίνουν τους περιορισμούς τους οποίους είχε υπόψιν του το Σύνταγμα και άρα είναι αντισυνταγματικά. Το ερώτημα σήμερα για το Δικαστήριο, σε αυτό το ενδιάμεσο στάδιο πριν την ακρόαση της Αγωγής, είναι κατά πόσο στη βάση του υλικού που έχει προσαχθεί, διακρίνεται ορατή πιθανότητα αντισυνταγματικότητας των ρυθμίσεων που έχουν αποφασιστεί από τις αρμόδιες για θέματα δημόσιας υγείας αρχές.

Κατά την τελική εκτίμηση, μετά την ακρόαση αναμφίβολα θα ληφθεί υπόψιν η έκτακτη κατάσταση λόγω της πανδημίας, η ευθύνη των αρμοδίων δημόσιων αρχών για την υγεία του κοινού, το ότι η Δημοκρατία αξιολογεί την κατάσταση σε τακτά χρονικά διαστήματα, λαμβάνει συμβουλές και καθοδήγηση από τη ΣΕΕ, τον ΠΟΥ και το ECDC, προβαίνει σε συσκέψεις και λαμβάνει αποφάσεις ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης της διασποράς της νόσου με γνώμονα τα επιδημιολογικά δεδομένα και για τον σκοπό προστασίας της δημόσιας υγείας και γενικότερα της διασφάλισης του δικαιώματος της ζωής του συνόλου των πολιτών τις οποίες (αποφάσεις) ανακοινώνει, δημοσιεύει και επεξηγεί τον λόγο λήψης αυτών. Σε αυτό το πλαίσιο, φαίνεται να επιδρά ουσιαστικά και το καθήκον προστασίας της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας και η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας όπου η υποχρέωση διασφάλισης της δημόσιας υγείας επιβάλλει όντως περιορισμούς ατομικών δικαιωμάτων. Θα έχει τη σημασία του το ότι

γίνεται μια αξιολόγηση της κατάστασης και εξισορρόπηση των δικαιωμάτων και αναγκών όλων των πολιτών με στόχο τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού και με απώτερο σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας και τη διασφάλιση του δικαιώματος στη ζωή του κοινωνικού συνόλου. Σχετικά είναι τα Τεκμήρια 4 (Πίνακες με την επιδημιολογική εικόνα κρουσμάτων και θανάτων), 5 (εισηγήσεις των μελών της ΣΕΕ ημ. 9.5.21) και 7 (Δηλώσεις του Υπουργού Υγείας για τις αποφάσεις για επανεκκίνηση της οικονομίας και της κοινωνικής δραστηριότητας).

Στη βάση του πιο πάνω σκεπτικού δεν διαπιστώνεται ως ορατό το ενδεχόμενο να κριθεί στο τέλος ότι τα μέτρα τα οποία έχουν αναφερθεί υπερβαίνουν τους περιορισμούς που είχε υπόψιν το Σύνταγμα απέναντι σε μια κατάσταση που διεθνώς αναγνωρίζεται και τυγχάνει χειρισμού ως πανδημία.

Η ισχυριζόμενη παρανομία των Διαταγμάτων με τα οποία επιβάλλονται τα μέτρα αποτελεί ένα εκ των παραγόντων οι οποίοι εξετάζονται και στο πλαίσιο της συνταγματικότητας, όπως αναφέρεται στην υπόθεση **Vavricka** (ανωτέρω). Τα Διατάγματα, Τεκμήρια 1-74 στην ένορκη δήλωση της ΑΣ, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στο Παράρτημα Τρίτο, Μέρος Ι, Κανονιστικές Διοικητικές Πράξεις, δυνάμει του περί Λοιμοκάθαρσης Νόμου, Κεφ. 260, και με τίτλο «*Διάταγμα δυνάμει του άρθρου 6*» και των αντίστοιχων υποπαραγράφων αυτού.

Η ΑΣ ισχυρίζεται ότι τα Διατάγματα θα πρέπει να εγκρίνονται ως νομοθεσία από τη Βουλή για να έχουν νομιμότητα και ισχύ εκτός αν έχει κηρυχθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης βάσει του άρθρου 183 του Συντάγματος (το οποίο δεν έχει γίνει), ενώ ο ΑΑ εκφράζει αντίθετη άποψη, ήτοι ότι τα Διατάγματα είναι καθόλα νόμιμα καθότι αποκτούν ισχύ με τη δημοσίευση τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Τα **άρθρα 6 και 6Α του περί Λοιμοκάθαρσης Νόμου, Κεφ. 260**, όπως τροποποιήθηκε, προνοούν ως ακολούθως:

«6. Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται με Διάταγμα να εκδίδει Κανονισμούς που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας για όλους ή για οποιουσδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς :-

(α) τον καθορισμό των μέτρων που λαμβάνονται εντός της Δημοκρατίας σε οποιαδήποτε τοπική περιοχή, είτε εντός είτε εκτός της Δημοκρατίας, που κηρύχτηκε ως μολυσμένη τοπική περιοχή·

(β) την παρεμπόδιση της εισαγωγής οποιασδήποτε επικίνδυνης μολυσματικής ασθένειας εντός της Δημοκρατίας ή οποιουδήποτε μέρους αυτής από οποιαδήποτε τοπική περιοχή εκτός της Δημοκρατίας, είτε η τοπική αυτή περιοχή είναι μολυσμένη τοπική περιοχή είτε όχι·

(γ) την παρεμπόδιση της εξάπλωσης οποιασδήποτε επικίνδυνης μολυσματικής ασθένειας από οποιαδήποτε τοπική περιοχή εντός της Δημοκρατίας, είτε είναι μολυσμένη τοπική περιοχή είτε όχι, σε οποιαδήποτε άλλη τοπική περιοχή εντός της Δημοκρατίας·

(δ) την παρεμπόδιση της μετάδοσης οποιασδήποτε επικίνδυνης μολυσματικής ασθένειας από τη Δημοκρατία ή από οποιαδήποτε τοπική περιοχή εντός της Δημοκρατίας, είτε είναι μολυσμένη τοπική περιοχή είτε όχι, σε οποιαδήποτε τοπική περιοχή εκτός της Δημοκρατίας·

(ε) το καθορισμό των εξουσιών και καθηκόντων τέτοιων λειτουργιών που δυνατό να τους ανατεθεί η εφαρμογή των Κανονισμών αυτών·

(στ) το καθορισμό των τελών και δικαιωμάτων που πρέπει να καταβάλλονται για οποιοδήποτε θέμα ή πράγμα που γίνεται βάσει των Κανονισμών αυτών, και το καθορισμό του προσώπου από το οποίο θα καταβάλλονται τα τέλη και δικαιώματα αυτά, και τα πρόσωπα τα οποία θα επιβαρύνονται με τα έξοδα εφαρμογής οποιωνδήποτε τέτοιων Κανονισμών, και το πρόσωπο από το οποίο δύνανται να ανακτηθούν οποιαδήποτε τέτοια έξοδα που προκλήθηκαν από τη Κυβέρνηση της Δημοκρατίας· και

(ζ) γενικά για την εφαρμογή των σκοπών και διατάξεων του Νόμου αυτού και οποιασδήποτε υγειονομικής σύμβασης στην οποία η Δημοκρατία προσχώρησε ή δυνατό μελλοντικά να προσχωρήσει.

(η) τη δημιουργία δικτύου Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων με στόχο την παρακολούθηση, καταγραφή, ανάλυση δεδομένων που αφορούν λοιμώδη νοσήματα και την παροχή πληροφοριών σε αρμόδιες αρχές άλλων χωρών.

6Α. Ο Υπουργός Υγείας δύναται να εκδίδει διατάγματα με τα οποία να τροποποιούνται τα τεχνικά παραρτήματα του Νόμου ή των Κανονισμών που εκδίδονται δυνάμει αυτού.»

Δεν έχει αμφισβητηθεί πως το Υπουργικό Συμβούλιο συνεδρίαζε κατά καιρούς και αποφάσιζε όπως εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Υγείας να προβεί σε όλες τις ενέργειες για έκδοση και δημοσίευση σχετικών Διαταγμάτων στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κεφ. 260 και μια τέτοια απόφαση του αρ. 90.937 ημ. 3.3.21 αποτελεί μέρος του Τεκμηρίου 6 στην ένορκη δήλωση του ΑΑ. Στην εν λόγω Απόφαση αναφέρεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο κατ' επίκληση των εξουσιών που του παρέχονται από το **άρθρο 3 του περί Εκχωρήσεως της ενασκήσεως των Εξουσιών των Απορρεουσών εκ τινος Ν.23/62**, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Υγείας να ασκεί τις εξουσίες που παρέχονται στο Συμβούλιο από το Κεφ. 260, περιλαμβανομένης της έκδοσης σχετικών Διαταγμάτων. Πράγματι το **άρθρο 3** παρέχει τέτοια εξουσία στο Υπουργικό Συμβούλιο και σύμφωνα με το **άρθρο 3(3)**, ο Υπουργός αποκτά εξουσία ενάσκησης των εξουσιών που απορρέουν από τον Νόμο (Κεφ. 260) από την ημερομηνία λήψης της απόφασης ή της εξουσιοδότησης ή αυτής που ορίζεται στην απόφαση ή εξουσιοδότηση. Σύμφωνα με το **άρθρο 54 του Συντάγματος**, το Υπουργικό Συμβούλιο ασκεί εκτελεστική εξουσία στην οποία περιλαμβάνεται και η έκδοση κανονιστικών και εκτελεστικών των νόμων διαταγμάτων ως οι νόμοι ορίζουν - **άρθρο 54(ζ)**.

Στο σημείο αυτό επισημαίνω ότι κρίνονται αβάσιμες οι θέσεις του δικηγόρου των Αιτητών πως οι Εναγόμενοι δεν ασχολούνται με το ανωτέρω ζήτημα και πως επομένως αυτό θα πρέπει δίχως άλλο να τύχει της αποδοχής του Δικαστηρίου. Ο ΑΑ προβάλλει τους ισχυρισμούς του επί τούτου και επιπλέον το ζήτημα είναι καθαρά νομικό και ως τέτοιο ορθώς αναπτύσσεται και αναλύεται στην αγόρευση εκ μέρους των Εναγομένων, επομένως το ζήτημα και απαντάται στην ένορκη δήλωση του ΑΑ και αναλύεται στην αγόρευση των Εναγομένων.

Η ΑΣ βασίζει το επιχείρημα της στο **άρθρο 3(1) του περί Καταθέσεως στη Βουλή των Αντιπροσώπων των Κανονισμών που Εκδίδονται με Εξουσιοδότηση Ν.99/89**, σύμφωνα με το οποίο ανεξάρτητα από τις πρόνοιες οποιουδήποτε Νόμου *«όταν δυνάμει Νόμου ή με εξουσιοδότηση Νόμου το Υπουργικό Συμβούλιο ή οποιοδήποτε Μέλος αυτού έχει εξουσία να εκδίδει Κανονισμούς, οι Κανονισμοί αυτοί κατατίθενται στη Βουλή των Αντιπροσώπων για έγκριση»*.

Χωρίς το Δικαστήριο να δικαιούται να εξετάσει το ζήτημα και καταλήξει σε τελικά συμπεράσματα, στο παρόν στάδιο και για σκοπούς της παρούσας ενδιάμεσης διαδικασίας, διαφαίνεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο κατ' επίκληση του άρθρου 3 του Ν.23/62 εξουσιοδότησε τον Υπουργό να ασκεί μεν τις εξουσίες που παρέχονται στο Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 6 του Κεφ. 260 αλλά να εκδίδει Διατάγματα τα οποία φαίνεται να είχε εξουσία να εκδώσει. Τα Διατάγματα και οι Κανονισμοί διαχωρίζονται στο **άρθρο 2 του περί Ερμηνείας Νόμου, Κεφ. 1**. Ο διαχωρισμός αυτός φαίνεται επίσης να προκύπτει και από τα όσα λέχθηκαν στην υπόθεση **Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ.ά. ν. Βουλής των Αντιπροσώπων**, Υπόθεση αρ. 1695/15, ημ. 28.3.16, στην οποία λέχθηκαν τα ακόλουθα:

«... ο Νόμος εκείνος αφαίρεσε από την Εκτελεστική Εξουσία την αποκλειστική αρμοδιότητα ρύθμισης των προαναφερομένων ζητημάτων, δια της εκδόσεως διαταγμάτων του αρμοδίου Υπουργού (δυνάμει του άρθρου 27 του Ν. 155(I)/2006), (διαταγμάτων που ακριβώς ήσαν, εγγενώς, επέκταση ως εκ της φύσεως τους, της ίδιας της διοικητικής λειτουργίας) και έδωσε την εξουσία αυτή στο Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο, όμως, θα πρέπει να ασκεί την εξουσία του με Κανονισμούς, οι οποίοι, σύμφωνα με το άρθρο 3 του περί Καταθέσεως στη Βουλή των Αντιπροσώπων των Κανονισμών που εκδίδονται με Εξουσιοδότηση Νόμου (Ν. 99/1989, όπως τροποποιήθηκε) κατατίθενται στη Βουλή των Αντιπροσώπων, προς έγκριση.»

Χρήσιμη επί αυτής της διάκρισης και της μη αναγκαιότητας έγκρισης εκδιδόμενων υπό του Υπουργού Διαταγμάτων από τη Βουλή προσφέρει επίσης η υπόθεση **Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου κ.ά. ν. Δημοκρατίας (1990) 3(B) Α.Α.Δ. 1175**. Επομένως, διαφαίνεται ότι στην υπό κρίση περίπτωση το Υπουργικό εξουσιοδότησε μεν τον Υπουργό Υγείας να ασκεί τις εξουσίες που του παρέχονται από το άρθρο 6 του Κεφ.

260, όχι όμως εκδίδοντας Κανονισμούς αλλά Διατάγματα τα οποία ισχύουν από την ημερομηνία της δημοσίευσης τους στην Επίσημη Εφημερίδα στο Μέρος που αφορά στις Κ.Δ.Π. χωρίς όμως την ανάγκη έγκρισής τους από τη Βουλή.

Επομένως, σύμφωνα με όλα όσα αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο καταλήγει πως οι Ενάγοντες δεν κατάφεραν να καταδείξουν ορατή πιθανότητα επιτυχίας της απαίτησής τους.

III.Γ Δυσκολία ή Αδυναμία Απονομής Πλήρους Δικαιοσύνης

Ανεξαρτήτως της πιο πάνω κατάληξης του Δικαστηρίου, για σκοπούς πληρότητας αναφέρω ότι ούτε και η τρίτη προϋπόθεση ικανοποιείται στην προκειμένη περίπτωση. Και τούτο καθότι σε περίπτωση που ήθελε καταδειχθεί η παραβίαση οποιουδήποτε συνταγματικού δικαιώματος ή νόμου, η κατάλληλη θεραπεία είναι αφενός δήλωση περί αυτού και αφετέρου η απόδοση αποζημιώσεων όπως και οι συνακόλουθες αξιώσεις στην αγωγή και όχι τόσο η έκδοση διηνεκούς απαγορευτικού διατάγματος για θέματα υγείας. Σχετική είναι η υπόθεση **Γιάλλουρος v. Νικολάου** (2001) 1(A) A.A.Δ. 558, στην οποία αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά ότι το δικαίωμα σε θεραπεία για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι εκείνη της δίκαιης αποζημίωσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις η ζημιά δύναται να είναι υλική και ή ηθική, και γι' αυτή θα πρέπει να αποδοθεί αποτελεσματική θεραπεία υπό τη μορφή αποζημιώσεων. Χρήσιμη καθοδήγηση προσφέρει και η υπόθεση **Odysseos v. Pieris Estates Ltd and Others** (ανωτέρω), σύμφωνα με την οποία το Δικαστήριο δεν εκδίδει προσωρινό διάταγμα στις περιπτώσεις όπου οι αποζημιώσεις αποτελούν επαρκή θεραπεία, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση περίπτωση.

III.Δ Ισοζύγιο Ευχέρειας

Στα πλαίσια του ισοζυγίου της ευχέρειας το Δικαστήριο θα πρέπει να σταθμίσει τους κινδύνους από την έκδοση ή όχι των αιτούμενων ενδιάμεσων διαταγμάτων στην περίπτωση που αποδειχθεί μελλοντικά ότι η επί του παρόντος απόφαση του είναι εσφαλμένη. Στα πλαίσια αυτά φαίνεται ότι στην περίπτωση έκδοσης τους ελλοχεύει ο κίνδυνος να παραμείνει ανεξέλεγκτη η ασθένεια με τις όποιες συνέπειες στη συνολική υγεία και από την άλλη πλευρά αν δεν εκδοθούν θα υπήρχε ο κίνδυνος να διαπιστωθεί μελλοντικά ότι υπάρχει η υποχρέωση απόδοσης αποζημιώσεων (λόγω παραβάσεων).

Ως εκ τούτου το Δικαστήριο θεωρεί ότι το ισοζύγιο της ευχέρειας σαφώς γέρνει προς όφελος των Εναγομένων και υπέρ της συνέχισης λήψης μέτρων με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και του κοινωνικού συνόλου. Εδώ επαναλαμβάνεται ότι παρά τη γενική και αόριστη αναφορά για την πρόκληση ψυχικής βλάβης και οικονομικής ζημιάς, φαίνεται ότι το Κράτος λαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση ενδεχόμενης τέτοιας βλάβης, όπως π.χ. τη σύσταση ειδικής Επιτροπής για ψυχολογική στήριξη και την προκήρυξη μέτρων ενίσχυσης της οικονομίας και γενικά σε όσους επηρεάζονται αρνητικά από το μέτρα, και κυρίως για τη μείωση όσο το δυνατό της προσβολής από τον ιό και ενδεχομένως συνακόλουθα των θανάτων.

Πέραν των όσων αναφέρονται ανωτέρω, στα πλαίσια εξέτασης αυτού του κριτηρίου, το Δικαστήριο θεωρεί χρήσιμο να αναφέρει ότι οι Αιτητές επιδιώκουν τη χορήγηση της αιτούμενης ενδιάμεσης θεραπείας για τη διατήρηση του *status quo ante*, δηλαδή της προτέρας της επιβολής μέτρων κατάστασης.

Αποτελεί κοινό έδαφος μεταξύ των δύο πλευρών ότι τα μέτρα ξεκίνησαν να επιβάλλονται από τον Μάρτιο του 2020 (βλ. Τεκμήρια 1-74). Ειδικότερα η υποχρέωση χρήσης μάσκας σε εσωτερικούς χώρους για άτομα άνω των 12 ετών βρίσκεται σε ισχύ από τις 22.10.20 (δυνάμει της Κ.Δ.Π. 479/20, Τεκμήριο 45) και η υποχρέωση υποβολής σε διαγνωστική εξέταση ταχείας ανίχνευσης από μαθητές Γυμνασίων, Λυκείων, Τεχνικών Σχολών και αντίστοιχων τάξεων σε ιδιωτικά σχολεία από τις 2.3.21 (δυνάμει της Κ.Δ.Π. 94/21, Τεκμήριο 67).

Όπως αναφέρθηκε στην υπόθεση **Bacardi & Co Ltd v. Vinco Ltd** (1996) 1(B) A.A.Δ. 788, η καθυστέρηση στην υποβολή αίτησης για έκδοση ενδιάμεσου διατάγματος δύναται να οδηγήσει σε άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου υπέρ της απόρριψης της αίτησης, παρά ακόμα και τη συνδρομή των προϋποθέσεων έκδοσης του άρθρου 32 του Ν.14/60. Το ακόλουθο απόσπασμα είναι διαφωτιστικό:

«Η "καθυστέρηση, εκτός αν επεξηγηθεί, στην προώθηση αίτησης για προσωρινό διάταγμα, είναι γενικώς μοιραία, αν και τα δικαστήρια θα σταθμίσουν το ζήτημα της καθυστέρησης έναντι της πιθανότητας του ενάγοντα να πετύχει τελικά στην αγωγή του, και θα λάβουν υπόψη κατά πόσο ο εναγόμενος έχει οδηγηθεί σε έξοδα ή έχει καθησυχασθεί ότι όλα ήταν ασφαλή ή παραπλανήθηκε λόγω της απραξίας του ενάγοντα. ...

Στον *Kerly's* (πιο πάνω), παρα. 15 - 68 το θέμα τίθεται ως εξής:

"Οποιαδήποτε σημαντική μη αναγκαία καθυστέρηση στην επιδίωξη ενδιάμεσης θεραπείας ενδέχεται να γείρει το ισοζύγιο της ευχέρειας εναντίον του ενάγοντα. Αυτό δεν σημαίνει ότι η διαδικασία πρέπει να αρχίζει χωρίς προειδοποίηση. Η καθυστέρηση λόγω της παράλειψης των εναγομένων να απαντήσουν σε επιστολές μπορεί να συγχωρεθεί."

Στον *Kerr on Injunctions* (πιο πάνω), σελ. 360 - 61 υιοθετείται η ίδια προσέγγιση. "Η απλή καθυστέρηση στην έναρξη διαδικασίας μετά την διαπίστωση της παραβίασης φαίνεται ότι δεν αποτελεί κώλυμα για την έκδοση διατάγματος κατά την ακρόαση της αγωγής. Ωστόσο καθυστέρηση δυνατόν να οδηγήσει το δικαστήριο στο να αρνηθεί την έκδοση προσωρινού διατάγματος ειδικά όταν ο εναγόμενος έχει δημιουργήσει μια επιχείρηση στην οποία έχει χρησιμοποιήσει το επίδικο σήμα με πασίγνωστο τρόπο".

...

Σύμφωνα με τον *Drysdale* (πιο πάνω), παρα. 6.15, ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν το ζήτημα του ισοζυγίου της ευχέρειας είναι η διατήρηση του *status quo*. Η διατήρηση του *status quo* ειδικώς ευνοεί τη χορήγηση προσωρινού διατάγματος σε εκείνες τις περιπτώσεις που ο εναγόμενος έχει μόλις αρχίσει την εμπλοκή του στην επίδικη πράξη και όπου οι πωλήσεις του και η επένδυση κεφαλαίου ήταν μικρές, ενώ ο ενάγων έχει μια δημιουργημένη επιχείρηση (*Coringier*, παρα. 625).

Δημιουργείται, ωστόσο, δυσκολία ως προς το τί σημαίνει η φράση "*status quo*". Η δυσκολία επισημαίνεται από τον *Vice Chancellor Megarry* στην ***Metric Resources Corporation v. Leasematrix Ltd and Another*** [1979] F.S.R. 571, ο οποίος στις σελ. 581 - 582 θέτει το θέμα ως πιο κάτω:

"Ο όρος - *status quo* - είναι εκ πρώτης όψεως σαφώς ατελής, και όπως πρότεινα στην ***Robbie v. Football Club Ltd***, μη δημοσιευθείσα, ημερ. 26.3.79, νομίζω ότι ο πλήρης όρος είναι '*status quo ante bellum*'. Εάν η έκδοση

του κλητηρίου εντάλματος αποτελεί το νοητικό ισάξιο της έκρηξης του πολέμου, αυτό θα απαιτούσε όπως το ζήτημα εξετασθεί όταν εκδίδεται το κλητήριο ένταλμα, κάτι το οποίο κάποτε θα ήταν παράξενο ή άδικο. Αν προωθηθεί η μεταφορική έννοια τότε πολύ καλά θα προκύψει ότι το ορθό status quo ante bellum είναι η κατάσταση πραγμάτων η οποία υφίστατο αμέσως πριν από την πράξη που αποτελεί το casus belli, εκτός αν οι εχθροπραξίες καθυστερήσουν τόσο πολύ έτσι που η επίδικη πράξη να καθίσταται μέρος του status quo.»

Με βάση τα όσα αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί πως πράγματι παρατηρείται καθυστέρηση, και δη αδικαιολόγητη, για αρκετό χρονικό διάστημα από πλευράς Αιτητών σε σχέση με κάποια των μέτρων, τα οποία ως ισχυρίζονται οι Αιτητές παραβιάζουν βασικά συνταγματικά τους δικαιώματα, και για τα οποία ενδεχομένως το Δικαστήριο να κατέληγε πως η καθυστέρηση στην υποβολή αιτήματος για προσωρινή θεραπεία τους στερεί το δικαίωμα χορήγησης αυτής, όπως π.χ. για τη χρήση μάσκας και ακόμα για την υποχρέωση μαθητών σε υποβολή εξετάσεων ταχείας ανίχνευσης.

IV. Αδυναμία Έκδοσης των Αιτούμενων Διαταγμάτων

Ανεξαρτήτως των όσων αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι εν πάση περιπτώσει δεν έχει εξουσία να διατάξει την έκδοση των αιτούμενων διαταγμάτων. Και τούτο καθότι αναφορικά με τα έξι πρώτα αιτούμενα διατάγματα ζητείται από το Δικαστήριο να εκδώσει διατάγματα με τα οποία να απαγορεύεται στους Εναγόμενους η επιβολή των εκεί αναφερομένων συγκεκριμένων μέτρων, όπως εμβολιασμός, διεξαγωγή εξέτασης, χρήση μάσκας κ.λπ. Ουσιαστικά εκείνο το οποίο ζητείται είναι η έκδοση διατάγματος από το Δικαστήριο με το οποίο να απαγορεύει στην εκτελεστική εξουσία τη λήψη των οποιωνδήποτε μέτρων, κάτι το οποίο το Δικαστήριο δεν έχει εξουσία να πράξει. Όπως έχει ήδη λεχθεί, το Δικαστήριο δεν δύναται να παρεμποδίσει ή περιορίσει ή επέμβει με οποιονδήποτε τρόπο στον τρόπο άσκησης των εξουσιών και αποφάσεων της εκτελεστικής εξουσίας και ειδικότερα στον τρόπο καθορισμού και υλοποίησης της κυβερνητικής και ή της υγειονομικής πολιτικής αναφορικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της πανδημίας. Αυτό θα συνιστούσε επέμβαση στην εκτελεστική εξουσία κατά παράβαση της βασικής αρχής της διάκρισης των εξουσιών η οποία κατοχυρώνεται και προστατεύεται από το ίδιο το Σύνταγμα. Με άλλα λόγια είναι ανεπίτρεπτο για το Δικαστήριο να απαγορεύσει ή διατάξει την εκτελεστική εξουσία στο

πώς και τι αποφάσεις θα λαμβάνει. Σαφώς το Δικαστήριο έχει εξουσία να εξετάσει την αντισυνταγματικότητα και ή νομιμότητα ενός νόμου ή απόφασης, αλλά όχι να απαγορεύσει στο εκτελεστικό όργανο τη θέσπιση τέτοιου νόμου ή τη λήψη τέτοιας απόφασης.

Όπως αναφέρεται στην υπόθεση **Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων**, Αναφορά 1/15, ημ. 3.12.15, *«η αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών είναι διάχυτη στο Κυπριακό Σύνταγμα και κατοχυρώνεται απ' αυτό, σύμφωνα και με πάγια νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η αρχή αυτή απαγορεύει ουσιαστικά στη μία εξουσία να επεμβαίνει στον τομέα της αποκλειστικής αρμοδιότητας της άλλης εξουσίας. Οι τρεις εξουσίες που αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα είναι η Εκτελεστική, η Νομοθετική και η Δικαστική»*.

Χρήσιμη καθοδήγηση προσφέρει επίσης η υπόθεση **Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αρ.3)** (1994) 3 Α.Α.Δ. 93, στην οποία αποφασίστηκε ότι η έκδοση και η αναίρεση διοικητικών αποφάσεων εμπίπτει στην αρμοδιότητα της εκτελεστικής λειτουργίας και μπορεί να προέλθει μόνο από πρόσωπο, αρχή ή όργανο της Εκτελεστικής Εξουσίας. Η αρχή της διάκρισης των Εξουσιών απαγορεύει και αποκλείει την άσκηση ή την ανάληψη εξουσίας εκτός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της κάθε μιας από τις τρεις Εξουσίες της Πολιτείας.

Οι ίδιες διαπιστώσεις ισχύουν και για τα δύο επόμενα τελευταία αιτητικά τα οποία αφορούν στην έκδοση διατάγματος αναστολής ή απαγόρευσης έκδοσης των όποιων Διαταγμάτων, Πράξεων, Κανονισμών και ή Κανονιστικών Διοικητικών Πράξεων εκδίδονται από τους Εναγόμενους.

Περαιτέρω, το αιτητικό για έκδοση διατάγματος αναστολής δημιουργεί ακόμα μια αδυναμία ως προς την έκδοση του καθότι αυτό αναφέρεται σε Διατάγματα η ισχύς των οποίων έχει ήδη λήξει. Είναι καλώς γνωστή η νομική αρχή πως τα Δικαστήρια δεν ενεργούν επί ματαίω, ούτε επιλύουν ακαδημαϊκά ζητήματα, ούτε και προχωρούν σε επίλυση διαφορών οι οποίες έχουν εκλείψει, είτε λόγω μεταβολής των συνθηκών, εφόσον η επίλυση τους δεν θα καταλήξει σε οποιοδήποτε πρακτικό αποτέλεσμα. Σχετικά παραπέμπω στις υποθέσεις **Αναφορικά με την Luchan Marina Tudor** (2011) 1(B) Α.Α.Δ. 1176 και **Westcare Investments Inc v. Beogradska Banka DD**, Πολ. Έφ. 294/14, ημ. 19.7.19.

Η ίδια αρχή υιοθετήθηκε και σε υποθέσεις που αφορούσαν προσωρινά διατάγματα. Ενδεικτικά παραπέμπω στις υποθέσεις **X.M.S. Canteen Ltd κ.ά. v. Cyprus Airports (F&B) Ltd**, Πολ. Έφ. 192/14, ημ. 2.10.15, **Marketrends (Capital Market) Ltd v. Θεοδωρίδη** (2003) 1(B) Α.Α.Δ. 1248 και **Μαυρονικόλα v. Φοινιώτη κ.ά.** (1997) 1(Γ) Α.Α.Δ. 1659, οι οποίες αφορούσαν ακύρωση προσωρινού διατάγματος και στην υπόθεση **Eurocypria Airlines v. Δημοκρατίας** (2011) 1(Γ) Α.Α.Δ. 1783, η οποία αφορούσε την έκδοση προσωρινού διατάγματος. Οι ίδιες αρχές υιοθετήθηκαν και στην υπόθεση **Καρασιάλη κ.ά. v. Ιωάννου**, Πολ. Έφ. 183/13 και 183Α/13, ημ. 23.10.15.

Όσον αφορά την ενδεχόμενη έκδοση διατάγματος αναφορικά με μελλοντικά Διατάγματα, θεωρώ ότι υπάρχει μια ασάφεια και ακόμα μια αντίφαση στο λεκτικό αυτών το οποίο καθιστά αδύνατη την έκδοση του καθότι δεν είναι γνωστό και παραμένει ασαφές με ποιον τρόπο θα εφαρμόζεται και με ποιον τρόπο θα συνιστούσε παρακοή. Και τούτο καθότι ζητείται η έκδοση διατάγματος με το οποίο να αναστέλλεται η ισχύς ή να απαγορεύεται η έκδοση Διαταγμάτων και ή Πράξεων και ή Κανονισμών και ή Κ.Δ.Π. οι οποίοι *«επιβάλλουν περιορισμούς δικαιωμάτων των Εναγόντων και που επεμβαίνουν στα πεδία της υγείας, της εργασίας, της αξιοπρεπούς διαβίωσης, της εκπαίδευσης, της ελεύθερης διακίνησης και επιβάλλουν περιορισμούς και ή προκαλούν δυσμενή διάκριση, χωρίς να έχει ακολουθηθεί η ισχύουσα νομοθεσία, ήτοι χωρίς την έγκριση της Βουλής ...»*.

Η αντίφαση έγκειται στο ότι το λεκτικό των αιτούμενων διαταγμάτων αναφέρεται από τη μια σε επέμβαση των δικαιωμάτων των Εναγόντων και από την άλλη σε συμμόρφωση με τη νομοθεσία, ήτοι στην έγκριση της Βουλής. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των Εναγόντων, η αντισυνταγματικότητα και η παρανομία έκδοσης των Διαταγμάτων είναι διακριτή και μπορεί να ισχύει το ένα και να μην ισχύει το άλλο. Με άλλα λόγια, η ενδεχόμενη έγκριση από τη Βουλή οποιουδήποτε Διατάγματος ή Κ.Δ.Π. δεν συνεπάγεται αυτομάτως και ότι αυτές δεν παραβιάζουν οποιοδήποτε συνταγματικό δικαίωμα των Εναγόντων. Επιπλέον, οι όροι *«περιορισμός δικαιωμάτων»*, *«επέμβαση»* και *«δυσμενής διάκριση»* είναι γενικοί, αόριστοι και ασαφείς, αφορούν σε καθαρά νομική ερμηνεία η οποία, όπως διαφαίνεται και μέσα από την παρούσα Αγωγή και υπό κρίση διαδικασία, αποτελεί θέμα έντονης διαφωνίας μεταξύ των δύο πλευρών και επομένως προκαλείται αδυναμία στον καθορισμό της ερμηνείας τους, πόσω μάλλον στην εφαρμογή τους. Όπως έχει λεχθεί στην υπόθεση

Αναφορικά με την Αίτηση της Sun – Hi – Tek Electronics Ltd (Αρ. 2) (1997) 1(A) A.A.Δ. 263, ένα συντηρητικό διάταγμα πρέπει να είναι σαφές και όχι διατυπωμένο με γενικό τρόπο. Η ίδια αρχή επαναλήφθηκε σχετικά πρόσφατα στην υπόθεση **Γ.Κ. ν. Ε.Ζ.**, Πολ. Έφ. 8/21, ημ. 13.5.21, στην οποία λέχθηκαν τα εξής:

*«Θα πρέπει τα διατάγματα να εξειδικεύονται με τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια και είναι στους όρους του ιδίου του διατάγματος που πρέπει να ανατρέξει κάποιος ώστε να εντοπίσει τις υποχρεώσεις που έχουν επιβληθεί (M. v. P. (ανωτέρω), **Arlidge, Eady & Smith on Contempt**, 4^η έκδοση, παρ. 12-51, σελ.1017).»*

Χρήσιμη καθοδήγηση προσφέρουν και οι υποθέσεις **Penderhill Holdings Ltd κ.ά. ν. Darya Abramchyk κ.ά.** (2014) 1(A) A.A.Δ. 118, **CTO Public Company Ltd κ.ά. ν. BAT (Cyprus) Ltd κ.ά.** (2012) 1(A) A.A.Δ. 178 και **Seamark Consultancy Services Ltd v. Joseph P. Lasala κ.ά.** (2007) 1(A) A.A.Δ. 162.

Επομένως, εν πάση περιπτώσει τα αιτούμενα διατάγματα δεν είναι δυνατό να εκδοθούν.

V. Κατάληξη

Σύμφωνα με όλα όσα αναφέρονται ανωτέρω, το Δικαστήριο δεν έχει ικανοποιηθεί ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την έκδοση οποιουδήποτε των αιτούμενων διαταγμάτων και επομένως η Αίτηση δεν δύναται να πετύχει.

Ως εκ τούτου η Αίτηση απορρίπτεται. Τα έξοδα αυτής επιδικάζονται υπέρ των Εναγομένων 1 και 2 – Καθ' ων και εναντίον των Εναγόντων – Αιτητών αλληλεγγύως και ή κεχωρισμένως, όπως θα υπολογιστούν από τον Πρωτοκολλητή και εγκριθούν από το Δικαστήριο και θα είναι πληρωτέα στο τέλος της διαδικασίας της παρούσας Αγωγής.

(Υπ.) .....

Έ. Εφραίμ, Π.Ε.Δ.

Πιστό αντίγραφο

Πρωτοκολλητής

Ε.Ε./Ε.Ν.